

Landbruket kan hjelpe insektene og vannmiljøet

Foto: Helge B. Pedersen.

Mange er bekymret over tilbakegangen av insekter over hele verden. Bønder kan nå få støtte til å tilrettelegge for insektene gjennom tilskuddsordningene i regionalt miljøprogram (RMP). Soner for pollinerende insekter kan etableres i grasdekte soner i åkeren.

Vil du gjøre noe som virkelig nytter?

Etabler grassoner – enkle tiltak med god effekt.

Grassoner – enkle tiltak med god effekt

Vegetasjonssoner langs vassdrag eller grasdekte vannveier i dråg isådd pollinatorvennlige frøblandinger bidrar til å bedre forholdene for insektene, og samtidig er tiltaket svært effektivt for å redusere tap av jord og fosfor til vassdrag. Blomstene gir mat for insekter og grasdekket filtrerer og renser overflateavrenning. Grasdekte soner i dråg og mot vassdrag er ett av de mest effektive tiltakene for å redusere overflateavrenning, opp mot 100 % renseeffekt for jord og 90 % renseeffekt for fosfor. Det gis tilskudd til grasdekte soner gjennom RMP.

Spesielt ned mot kummer er det viktig med grasdekke for å hindre graving og erosjon. Foto: Helge B. Pedersen.

Praktisk gjennomføring i åkeren

Tanken om å etablere en grasdekt vannvei blir ofte stoppet av hvordan man skal gjøre dette i praksis, og dårligere arrondering. Men her kan man tenke alternativt. Det er ikke alltid det er nødvendig å etablere hele dråga med en grasdekt vannvei, som oftest får man samme effekt av å ha en vannvei på de mest kritiske områdene, for eksempel 85 meter langt i seks meter bredde gir et tilskudd på 4250,- kr og dekker kun 0,5 dekar. Har man for eksempel fire soner på et skifte ved kummer og utløp er man oppe i to dekar totalt som kan gi opp mot 17000 kr i tilskudd forutsatt at man har sådd i en pollinerende vekst. En høsthveteavling med fôr kvalitet på ca 700 kg /da gir en salgssinntekt inkl AK tilskudd etter variable kostnader på kr 3220,- for samme areal.

Når det gjelder valg av frøblandinger kan det såes i rød- og hvitkløver som vokser i flere år. Siden kløver ikke vokser i gjenleggsåret kan det være aktuelt å så inn ettårig blomstrende vekster, for eksempel pionerblanding, for å få blomster allerede fra første år. En mer artsrik blomsterblanding vil også bidra med nektar og pollen til et større mangfold av insekter som eksempelvis blomsterfluer, villbier, sommerfugler m. flere.

Bredden på grasdekt vannvei og grasdekt kantsone langs vassdrag skal være minst seks meter. Grasstriper i åker på tvers av fallet i lange hellinger skal ha en bredde på minst to meter. For grasdekte kantsoner mot vassdrag må grassona slås, beites eller pusses, disse sonene kan ikke gjødsles eller sprøytes. For grasdekte vannveier og grasstriper i åker på tvers av fallet er det ikke krav om høsting eller pussing.

Tilskudd

Spesielt for grasdekte vannveier er det en svært høy tilskuddssats, med seks meter bredde på sonen blir det 8 333 kr/daa dersom det er isådd pollinatorvennlig blomsterfrøblanding. For grasdekt kantsone mot vassdrag med bredde seks meter blir tilskuddssatsen 4 166 kr/daa med pollinatorvennlig blomsterfrøblanding.

Tilskuddssatser 2019	Uten soner for pollinerende insekter	Med sone for pollinerende insekter
Grasdekt vannvei	40 kr/meter	50 kr/meter
Grasdekt kantsone mot vassdrag	15 kr/meter	25 kr/meter
Grasstripe i åker	5 kr/meter	15 kr/meter

Eksempel

- To skifter tilsammen 200 dekar
- 305 meter grasdekt vannvei med pollinatorvennlige vekster
- Tilskudd 50 kr/meter

15 250 kr/pr år for dette tiltaket

 Grasdekt vannvei

 Kum

Foto: Helge B. Pedersen.

Miljøtilpasset jordarbeiding

La åkeren overvintre i stubb på de mest kritiske arealene

Overflateavrenning av vann over jordbruksareal gir erosjon av jord og fosfor til bekker og elver, spesielt vinter-vårperioden og høsten. Et plantedecke på arealene gjennom vinteren vil beskytte mot erosjon. Gjennom RMP gis det tilskudd i alle erosjonsklasser til ingen jordbearbeiding om høsten. Tilskudd til direktesådd høstkorn er også svært gunstig, tilskuddet og sparte kostnader til jordarbeiding forsvarer minst 100 kg lavere avling.

Man bør alltid ta en vurdering om det er mulig å jordarbeide uten å bruke plog, spesielt om høsten. Spesielt på arealer som skal såes på våren er det

gode grunner til å vurdere hvilken jordarbeidingsteknikk man velger. Forsøk med ulike jordarbeiding til høstkorn og vårkorn viser at det er mulig å oppnå gode avlinger også ved redusert eller ingen jordarbeiding.

Det bør også innarbeides som fast praksis at man ikke pløyer eller jordarbeider drågene om høsten på arealer hvor det skal såes vårkorn. Det er tilstrekkelig å bruke såbedsharv i drågene på våren før såing. Dette sikrer at stubben fanger opp mye av matjorda som kommer med vannet og man unngår og få et 10-20 cm løst matjordlag i dråga som forsvinner med høstregn og snøsmeltinga på våren. For områder med miljøkrav må det imidlertid være grasdekke i erosjonsutsatte dråg, her holder det ikke med kun stubb.

Jordart: Mellomleire	Høstvetete 2015	Jordart: Mellomleire	Vårbygg 2016
Jordarbeiding	avling	Jordarbeiding	avling
Pløying	897 kg	Vårpløying	570 kg
Direktesåing	882 kg	Direktesåing	630 kg
Harving Dyna Drive	1009 kg	Vårharving	654 kg
Harving Stubbharv	910 kg	Høstharving	662 kg

Kilde: NLR Øst forskningsmelding fra 2015 og 2016, feltvert Lars Kjuus, Nes på Romerike.